कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन

कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह चौथो सत्र नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

अन्नु भट्ट

११/०७७

अन्नु भट्ट

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग
नेपाली शिक्षा विभाग
त्रि.वि. कीर्तिपुर
२०७७

कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत
स्नातकोत्तर तह चौथो सत्र नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

अन्नु भट्ट

परीक्षा क्रमाङ्क : ७३२८२१३/०७६

त्रि.वि. दर्ता क्रमाङ्क : ९-३-२८-२४१-२०१६

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

नेपाली शिक्षा विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर

२०७७

पेस गरेको मिति : २०७७/०५/१७ मौखिक परीक्षा मिति : २०७७/०६/१३

Sept. 2. 2020 **Sept. 29. 2020**

समुद्घोषण

प्रस्तुत शोधपत्रभित्रका सामग्रीहरू नितान्त मौलिक हुन् । यसमा प्रयोग गरिएका प्राथमिक स्रोतका सामग्रीहरू अन्यत्र कहीँबाट साभार गरिएका छैनन् । द्वितीयक स्रोतका सामग्री प्रयोग गरिएका ठाउँमा आवश्यकताअनुसार स्रोत खुलाएर वाक्यांश तथा वाक्यहरू साभार गरिएको छ । यस शोधपत्रका अंश अन्य प्रयोजनका लागि उपयोग र प्रकाशनमा आएका छैनन् । अतः यो शोधपत्र नितान्त मौलिक भएको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

....

शोधार्थी

अन्नु भट्ट

मिति : २०७७/०५/१७

शोधनिर्देशकको सिफारिसपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रकी छात्रा अन्नु भट्टले नेपाली विषय विशिष्टीकरणको पाठ्यांश ५४४ को आवश्यकता पूर्तिका निम्ति *कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन* शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा रहेर तयार पार्नुभएको हो । निकै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको यो शोधकार्यबाट म पूर्णतः सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

श्री गणेशबहादुर बोहरा
शोधनिर्देशक
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली शिक्षा विभाग
त्रि.वि., कीर्तिपुर

मिति : २०७७/५/१७
Sept. 2, 2020

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको नेपा.शि. ५४४ पाठ्यांशको आवश्यकता पूर्तिका लागि छात्रा अन्नु भट्टद्वारा *कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन* शीर्षकमा तयार गरिएको यो शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि उचित ठहरिएकाले स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

१. डा. केशव भुसाल (विभागीय प्रमुख) ....

२. प्रा.डा. पारसमणि भण्डारी (शोधविशेषज्ञ) ....

३. श्री गणेशबहादुर बोहरा (शोधनिर्देशक) ....

मिति : २०७७/०६/१३

Sept. 29, 2020

© २०७७

अन्नु भट्ट

सर्वाधिकार शोधार्थीमा

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको (नेपा.शि. ५४४) पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो । प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु श्री गणेश बोहरा ज्यूको कुशल निर्देशनमा रही तयार पारेकी छु । आफ्ना समस्या र कार्य व्यस्ततालाई पन्छाएर शोधपत्र तयारीका क्रममा सल्लाह सुझाव र सहयोग गरी निर्देशन गर्नुहुने आदरणीय गुरूप्रति सहृदय कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधशीर्षक स्वीकृत गरी शोधकार्यमा प्रेरित गर्नुहुने विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु डा. केशव भुसाल तथा शोधपत्र तयार गर्दा आवश्यक सन्दर्भ सामग्री प्रदान गरी सहयोग गराउने नेपाली शिक्षा विभागप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै कञ्चनपुर जिल्लाका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक, शिक्षक र सम्पूर्ण विद्यार्थी भाइबहिनीहरूप्रति आभार प्रकट गर्दछु । यस शोधपत्र लेखनका क्रममा सल्लाह, सुझाव र सहयोग साथै प्रेरणा दिनुहुने गुरुहरू तथा प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने साथीहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

आफ्ना समस्याहरू तथा विविध बाधा अड्चनहरूको वास्ता नगरी मेरो अध्ययनलाई यस स्तरसम्म पुऱ्याउनुहुने आदरणीय बुवा, ममतामयी आमा तथा प्यारा श्रीमानप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी शोधपत्रलाई सुव्यवस्थित ढङ्गले टङ्कन गरिदिनुहुने 'जी' कम्प्युटर सेन्टर, कीर्तिपुरका दाइ जीतेन महर्जनलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि नेपाली शिक्षा विभागसमक्ष पेश गर्दछु ।

शोधार्थी

अन्नु भट्ट

शोधसार

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको (नेपा.शि. ५४४) पाठ्यांशको प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो । कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन गर्नु, विद्यालय प्रकृतिका आधारमा उक्त विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन गर्नु, लैङ्गिकताका आधारमा उक्त विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गर्नु जस्ता उद्देश्य निर्धारण गरी प्रस्तुत शोधकार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधकार्य क्षेत्रीय अध्ययन विधिमा आधारित छ । कञ्चनपुर जिल्लाका २०७६ सालमा कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई जनसङ्ख्याको रूपमा लिइएको छ । कञ्चनपुर जिल्लाभित्रका सामुदायिक र संस्थागत गरी १० वटा विद्यालयबाट १०/१० जना छात्रछात्राका दरले १०० जना विद्यार्थी नमुना छनोटमा परेका छन् । सामग्रीका रूपमा दृष्टांश र अदृष्टांश अनुच्छेद दिई बुँदाटिपोट गर्न लगाई तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ । यसरी सङ्कलित तथ्याङ्कलाई प्रतिशत, मध्यमान, मानक विचलनका आधारमा व्याख्या विश्लेषण तथा तालिका, वृत्तचित्र र स्तम्भ रेखाचित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

प्रस्तुत अध्ययनमा कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययनमा विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता अध्ययन गर्न प्राप्ताङ्कलाई आधार मानी ४ श्रेणीमा विभाजन गरिएको छ । यस अध्ययनका अनुसार कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमध्ये समग्रताका आधारमा निम्न अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या ४८ जना, मध्यम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या ३५ जना, उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या १४ र अति उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या ३ जना रहेका छन् र मध्यमान १९.६५ र मानक विचलन ८.८९ रहेको छ । जसअनुसार उक्त समग्रताका आधारमा कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता निम्न रहेको पाइन्छ ।

त्यसैगरी विद्यालय प्रकृतिका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूमा निम्न अङ्क ल्याउने २७ जना, मध्यम अङ्क ल्याउने १६ जना, उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या ६ जना र अति उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या १ जना रहेका छन् । त्यसैगरी मध्यमान १८.८ र मानक विचलन ८.७६ रहेको छ । जसका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति न्यून रहेको छ । त्यस्तै संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूमा निम्न अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या २१ जना, मध्यम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या १९ जना, उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या ८ र अति उत्तम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या २ जना रहेका छन् । त्यसैगरी मध्यमान २१.२२ र मानक विचलन ८.७१ रहेको छ । जसअनुसार संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति मध्यम रहेको पाइन्छ । त्यस्तै संस्थागत र सामुदायिक विद्यालयको बुँदाटिपोट क्षमताको तुलनात्मक स्थितिलाई केलाउँदा सामुदायिक विद्यालयभन्दा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता उत्तम रहेको पाइन्छ ।

लैङ्गिकताका आधारमा विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन गर्दा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका ५०/५० जनाका दरले छात्र तथा छात्राहरूलाई छनोट गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ । छात्र विद्यार्थीहरूमा निम्न अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या २८ जना, मध्यम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या १६ जना, उत्तम अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थी सङ्ख्या ६ जना र अति उत्तम अङ्क प्राप्त गर्ने विद्यार्थी सङ्ख्या शून्य रहेका छन् । त्यस्तै छात्रहरूको मध्यमान १८.१६ र मानक विचलन ७.७८ रहेको छ । मध्यमानभन्दा कम अङ्क ल्याउने २७ र मध्यमानभन्दा बढी अङ्क ल्याउने २३ जना रहेका छन् जसअनुसार छात्रहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति निम्न रहेको छ । त्यसैगरी छात्रा विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कको आधारमा निम्न अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या २० जना, मध्यम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या १९ जना, उत्तम अङ्क ल्याउने ८ जना र अतिउत्तम अङ्क ल्याउने ३ जना रहेका छन् । त्यस्तै छात्राहरूको मध्यमान २१.७४ र मानक विचलन ९.५० रहेको छ र मध्यमानभन्दा बढी अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या २५ र मध्यमानभन्दा कम अङ्क ल्याउने विद्यार्थी सङ्ख्या पनि २५ नै रहेका छन् । उक्त तथ्याङ्कका आधारमा छात्राहरूको बुँदाटिपोट

क्षमताको स्थिति उत्तम रहेको छ । उक्त तथ्याङ्कलाई विश्लेषण गर्दा तुलनात्मक रूपमा छात्र विद्यार्थीहरूभन्दा छात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति अतिउत्तम रहेको पाइन्छ ।

यसरी उक्त अध्ययनका आधारमा कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमा समग्रताका आधारमा बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति निम्न रहेको पाइन्छ । त्यसैगरी सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता न्यून र संस्थागत विद्यालयको बुँदाटिपोट क्षमता मध्यम रहेको पाइन्छ । तुलनात्मक रूपमा भने सामुदायिक भन्दा संस्थागत विद्यालयको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति उत्तम रहेको पाइन्छ । त्यस्तै छात्रहरूको बुँदाटिपोट क्षमता निम्न र छात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमता उत्तम रहेको छ । त्यस्तै तुलनात्मक रूपमा भने छात्रभन्दा छात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको स्थिति अतिउत्तम रहेको पाइन्छ । यसरी सम्पूर्ण आधारलाई केलाएर हेर्दा कञ्चनपुर जिल्लाका कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमतामा एकरूपता रहेको पाइएन ।

विषयसूची

पृष्ठ

सर्वाधिकार क
समुद्घोषण ख
शोधनिर्देशकको सिफारिसपत्र ग
स्वीकृतिपत्र घ
कृतज्ञताज्ञापन ङ
शोधसार च
सङ्क्षिप्त शब्दसूची झ
विषयसूची ञ
तालिका सूची ढ
चित्र सूची ण

अध्याय एक

शोधपरिचय

अध्ययनको पृष्ठभूमि १
समस्याकथन २
अध्ययनको उद्देश्य ३
अध्ययनको औचित्य र सान्दर्भिकता ३
अध्ययनको परिसीमा ४
अध्ययनको रूपरेखा ४

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा र सैद्धान्तिक अवधारणा

पूर्वकार्यको समीक्षा ५
पुस्तक समीक्षा ५
शोधपत्र समीक्षा ७
सैद्धान्तिक अवधारणा ११
बुँदाटिपोटको परिचय १२
बुँदाटिपोटको आवश्यकता १२

बुँदाटिपोट गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू १३
बुँदाटिपोट र लेखाइ सीपको सम्बन्ध १४
बुँदाटिपोट शिक्षणका कार्यकलाप १५
बुँदा परीक्षणका आधारहरू १६
निष्कर्ष १६

अध्याय तीन

अध्ययन विधि र प्रक्रिया

अध्ययनको ढाँचा १७
जनसङ्ख्या पहिचान १७
प्रतिनिधि नमुना छनोट प्रक्रिया १७
तथ्याङ्क सङ्कलनका स्रोतहरू १८
प्राथमिक स्रोत १८
द्वितीयक स्रोत १८
सामग्री निर्माण १८
सामग्रीको कार्यान्वयन १८
तथ्याङ्कको व्याख्या विश्लेषण १९

अध्याय चार

समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता

समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता २२
मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता २४

अध्याय पाँच

विद्यालय प्रकृतिका आधारमा विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता

सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता २६
प्रतिशतका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता २६
मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपाट क्षमता २९
संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३०

प्रतिशतका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३०

मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपाट क्षमता ३३

सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका आधारमा बुँदाटिपोट क्षमता ३४

प्रतिशतका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३४

मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३६

अध्याय छ

लैङ्गिकताका आधारमा विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता

छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३९

प्रतिशतका आधारमा छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ३९

मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४१

छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४३

प्रतिशतका आधारमा छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४३

मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४५

छात्रछात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४६

प्रतिशतका आधारमा छात्र र छात्रा विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४६

मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रछात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमता ४८

अध्याय सात

सारांश, निष्कर्ष र उपयोगिता

सारांश	५१
निष्कर्ष	५२
उपयोगिता	५४
नीतिगत उपयोगिता	५५
प्रयोगगत उपयोगिता	५५
भावी शोधका शीर्षकहरू	५६
सन्दर्भसामग्री सूची	५७
परिशिष्ट	
व्यक्तिवृत्त	

तालिकासूची

पृष्ठ

तालिका १ *प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* २२

तालिका २ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* २४

तालिका ३ *प्रतिशतका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* २४

तालिका ४ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* २९

तालिका ५ *प्रतिशतका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ३१

तालिका ६ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ३३

तालिका ७ *प्रतिशतका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ३४

तालिका ८ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ३७

तालिका ९ *प्रतिशतका आधारमा छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ३९

तालिका १० *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ४१

तालिका ११ *प्रतिशतका आधारमा छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ४३

तालिका १२ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ४५

तालिका १३ *प्रतिशतका आधारमा छात्र र छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ४६

तालिका १४ *मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रछात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमता* ४८

चित्र सूची

		पृष्ठ
चित्र १	समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	२३
चित्र २	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	२५
चित्र ३	सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	२८
चित्र ४	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	२९
चित्र ५	संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	३२
चित्र ६	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	३३
चित्र ७	सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	३५
चित्र ८	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमताको तुलनात्मक तथ्याङ्क	३७
चित्र ९	छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४०
चित्र १०	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्र विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४२
चित्र ११	छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४४
चित्र १२	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४५
चित्र १३	छात्र र छात्रा विद्यालयका विद्यार्थीहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४६
चित्र १४	मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा छात्रछात्राहरूको बुँदाटिपोट क्षमता	४९

सङ्क्षिप्त शब्दसूची

त्रि.वि.	:	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपा.शि.	:	नेपाली शिक्षण
डा.	:	डाक्टर
प्रा.	:	प्राध्यापक
सहप्रा.	:	सहप्राध्यापक
उपप्रा.	:	उपप्राध्यापक
क्र.सं.	:	क्रम सङ्ख्या
वि.सं.	:	विक्रम सम्वत्